

Právo a bezpráví

Každý právník ví, že hranice mezi právem a bezprávím je velmi tenká a že je třeba jednotlivá práva stále vyvažovat. Jenomže víme dnes naprosto přesně, kde právo začíná a kde končí? Vzpomínám na své advokátní začátky před třemi desetiletími. Můj první školitel, klatovský advokát JUDr. Jaroslav Liška, svým klientům na konci konzultace vždycky říkal: „Tohle je podle práva, sudte se.“ Ale taky: „Tohle podle práva není, prohraje. Bude lepší, když to přijmete a zapomenete.“ Jenomže to bylo v době, v níž všichni advokáti studovali každou novou právní normu, odebírali tištěné Sbírky zákonů a v kodexech tužkou zaznamenávali všechny změny.

Jenomže o třicet let později je všechno jinak. Dnes už papírové Sbírky zákonů nikdo nekupuje a nesvazuje do tlustých černých knih. Naši zákonodárci chrlí zákony jeden za druhým, jako kdyby víc znamenalo vždy i líp. Mám svázané Sbírky zákonů z let 1921 až 2004. První roky mladé republiky vydají na jednu středně útlou vazbu, podobně jako v letech válečných, zato rok 2004 se nevešel ani do čtyř svazků. V roce 1987 vydala Sbírka zákonů 121 nových právních norem, v roce 2000 už jich bylo 505 a v loňském roce ještě o další stovku více. Práv je tolik, že vyjdou na každého stokrát, zato povinností je pomálu a vymoci je není jednoduché. Soudní řízení je stále komplikovanější. Vina se svádí obvykle na soudy, ale skutečnou příčinu vidím někde jinde – v množství procesních práv a opravných prostředků, které umožňují donekonečna rozhodnutí napadat, takže dosáhnout ve složité věci definitivního konce je stále složitější. Víc práv znamená jejich konflikt a pak se lze léta hádat o to, které má přednost a které větší právní sílu.

A pak přišel rok 2000 a s ním i Covid-19, který zapůsobil jako katalyzátor a ukázal, že nejen pohádkový král je nahý, protože český právní stát už téměř neexistuje. Právní stát totiž funguje jako nepsaná společenská smlouva mezi státem, občany a institucemi, ovšem výlučně za podmínky, že ji naprostá většina subjektů respektuje a právní normy bez násilí dodržuje. Jenomže vraťte se očima na začátek mého zamyšlení a zkuste si sami odpovědět, zda (jak se říká v jedné pohádce), „největší úctu k zákonům má zákonodárce sám“; zda skutečně víme, jaká pravidla dnes platí, a jestli právo reguluje opravdu jen to nejnужnější. Největší problém vidím v konci společenské smlouvy. Namítnete, že vždycky existovali přestupníci, kteří přebíhali na červenou, jezdili ve vsi stovkou, kradli a kašlali na pravidla, jež stanovil stát. Jenomže pak přišla nesrozumitelná, nelogická a stále se měnící mimořádná opatření vlády, a občané, členové vlády i zastupitelé je masivně nedodržují. V létě jsem projela zemí a roušky jsem viděla jsem v muzeích a v tramvaji. Tečku po mně nikdo nechtěl vidět. K čemu jsou pravidla, která lidé nerespektují? K čemu je stát, který jimi upravuje zpěv a tanec, mění je každou chvíli, zveřejní je, až když platí, a sám na ně okázale kašle? Proč najednou tolik omezení práv? Protože jsme jich měli příliš? Pro naši ochranu? Pro jistotu? Protože to lze? Kam se ztratila přiměřenost a umírněnost? Vždyť co je pro právní stát charakteristické? Zákonost (dodržování práva všemi včetně samotného státu), právní jistota (každý ví, co platí dnes a co zítra) a přiměřenost práva (že právem se upravuje jenom to naprosto nezbytné).

Co jsme to jenom právu provedli? Rozmělnili jsme je na písek, který se zadřel v soukolí. Právní stát a společenskou smlouvu totiž drží pohromadě jediné lepidlo – tím je důvěra občanů ve stát a v právo, ve spravedlnost a správné směřování země. Důvěru, na rozdíl od očkování nebo roušky, nelze přikázat ani k ní přinutit násilím. Je to totiž velmi křehké zboží, což platí stejně pro muže či ženu, pro souseda, pro advokáta, pro firmu nebo pro stát. A tak se ptám, jak a kdy se stát pokusí získat svou ztracenou důvěru zpět. Co kdyby začal návratem k tradičním nástrojům právního státu – zákonům a

běžnému legislativnímu procesu, legisvakančním lhůtám, připomínkám a vyhlášení nových norem ve Sbírce zákonů? Prvním potřebným by mohl být nový pandemický zákon, když tomu dnešnímu se čas rychle naplňuje.

JUDr. Daniela Kovářová,
prezidentka Unie rodinných advokátů

Text byl uveřejněn v EPRAVO.CZ Magazine 3/2021

Další články:

- [Advokátní úschovy a kolektivní vina](#)
- [Buřty, pivo a nenávisť](#)
- [Kolegialita jako klíč k úspěchu](#)
- [O co aktuálně usiluje vedení ČAK?](#)
- [O důstojnosti advokátního stavu](#)
- [O úspěchu restrukturalizace rozhoduje čas](#)
- [Stojí LL.M. za to?](#)
- [Verba docent ...](#)
- [Hodiny tikají každému](#)
- [Justice před soudem](#)
- [Právní vzdělání v cizině: Za hranicí učebnic](#)